

Examenul național de bacalaureat 2022
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Filiera teoretică – Profilul real; Filiera tehnologică;

Filiera vocațională – Toate profilurile (cu excepția profilului pedagogic)

Model

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

I. TÉTEL (30 pont)

a. a vershelyzet értelmezése a szöveg kontextusában 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A cím konkrét vershelyzetet jelöl meg; a „csata” motívuma a konkrét történelmi helyzetre utal; a szövegben a csatában levés motívumait találjuk, a konkrét harc körülményei és eszközei jelennek meg, a csata a pusztítás jelképeként bontakozik ki; a cím témajelölő, konkrétan megjelöli a versírás körülményeit stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

b. a versbeszéd jellegzetességei 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A versbeszéd személyes, a lírai én a magyar nemzettel sorsközösséget vállalva csatába megy; a versbeszéd dialogikus, a lírai én a katonák személyében a magyar nemzetet szólítja meg, a közösség érdekében harcol; önmagát állítja a középpontba, a lángoszlop szerepét vállalja, vezérként szólítja meg a magyar nemzetet; lelkesedése, határozottsága a refrénben jelenik meg, amelyben több ízben a magyar katonákhoz szól: áldozatvállalásra buzdítja őket a csata könyörtelen körülményei ellenére stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

c. a versbeli motívumok értelmezése 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A csata körülményeinek, helyzetének érzékletes leírása; a vizályt az első szakasz két térbeli pontja is érzékelteti: ég-föld ellentét (kozmosz méretű ütközet), mégis közös érzélem uralja, a „harag”; a „piros” szín („piros vér”, „piros napsugarak”, „vad bíbor”) a vér, a halál metaforája a vers kontextusában; a második szakaszban a felhők közül bámuló nap reménységet, a helyzet kilátástalanságát fejezi ki; a harmadik versszakban a csatajelenetet erőteljes vizuális és auditív képek teszik monumentálissá; az utolsó versszak a lírai én csatához való viszonyát mutatja be: a körülmények ellenére vállalja a küzdelmet, akár élete árán is stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

d. a költemény műfaji sajátosságai 5 pont

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A költeményben a dal – csatadal – műfaji sajátosságait ismerjük fel; a cím is utal erre, konkrét vershelyzetet jelöl, a csata körülményeit ismerjük meg; a csatadalra jellemző dinamikusság, a lendületesség; az élményt megjelenítő képi világ kellékei: „piros”, „ágyú”, „vérszag és füst”; lelkesítő, biztató refrén; zeneiség: rím, ritmus, hangsúlyos magyaros verselés; a közösségi értékekért való küzdelem motívuma; a nagyfokú személyesség/szubsztivitás stb.),

értvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

e. a költemény hangulata

5 pont

Értvényes, szövegpládákka alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Patetikus hangulat, ünnepléyesség, szónokiasság, egy egész nemzet sorsáért való felszólálás, a lírai én a csatába vonuló magyar nemzetet lelkesíti, bátorítja, sorsközösséget vállalva velük, ezáltal is érékeltetve, hogy a közös cél fontos, de emberáldozatot követel stb.),

értvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

Helyes fogalomhasználat, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat, helyesírás 4 pont, helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, helyesírás 3 pont, logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás 2 pont, töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, helyesírás 1 pont.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás 1 pontot ér. Több társítás esetén a válasz értvénytelen. Helyes válaszok: Almásy Eduárd - Hatalmas könyvtárat gyűjtött össze; Zichy Nándor – Kényszerleszállást hajtott végre Almásy Lászlóval együtt; Erwin Rommel – A német hadsereg élén megjelent Észak-Afrikában; Faruk király – Egy sivatagkutató intézet felállítását támogatta; Kemal el Din – Támogatta a Líbiai-sivatag feltérképezését.

5 pont

2. Adatok és gondolatok értelmezése és összefoglalása. Lehetséges válasz: Almásy László a 30-as években kutatóként dolgozott. A háború kitörése (fegyverek zaja) azonban véget vetett ennek a korszaknak, s a kiváló kutató pilótaként kamatoztatta tehetségét a háborús időkben. A kutatóként megszerzett helyismerete olyan tapasztalat volt, ami segítette küldetését a német hadseregben. Értvényes, a szöveg információit felhasználó, teljes válasz – 5 pont, értvényes, de csak részben kifejtett válasz – 4 pont, részben értvényes, kifejtett válasz – 3 pont, részben értvényes, részben kifejtett válasz – 2 pont, kísérlet a válaszáadásra – 1 pont.

5 pont

3. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyesen azonosított hely 1 pontot ér. *Líbiai-sivatag, Aleppó, Zarzura oázis, Nagy-homoktenger, Vádi-Halfa, Salzburg.*

5 pont

4. Témához való igazodás (a szöveg információira való hivatkozás)

5 pont

Az érvelő szöveg követelményeinek betartása

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 pont)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Értvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Arany János: Szondi két apródja** romantikus történelmi ballada: epikus elemek: elbeszélői szólam, Drégely várának 1552-es ostroma, magyar–török harc, a jelen számára példa; visszatekintő nézőpont, idősíkok: jelen, múlt, párhuzamos szerkesztésmód, többszólamúság, drámai elemek: a párbeszéd csak látszólag jön létre, kihagyás, sűrítettség, fokozás, ellentétezés,

konfliktushelyzet, tragikum; lírai elemek: a három térbeli pont jelképesége, költői eszközök, szenvedély, túlzás;

Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* barokk eposz: rendkívüli, példamutató hős, a közösség érdekéért küzd; eposzi kellékek, csodás elemek, keresztény és görög mitológiai elemek; Zrínyi Miklós, a hős bemutatása, példamutatás, személyesség; téma: Szigetvár 1566-os ostroma, szigorú kompozíció, mellékepeződök a kompozícióban: a szerelmi szálak példázatértéke, keresztény szemlélet, jellemábrázolás; történelmi hitelesség, valószínűség–fikció, váratlan fordulatok;

Katona József: *Bánk bán* tragédia: középpontjában egy konfliktus áll, egy tragikus hős, aki tragikus vétséget követ el, küzd, buknia kell, részvétet, katarzist vált ki, a dráma világában az értékvesztés felerősödik; drámai szituáció; konfliktusos dráma: Gertrudis negatív hős, a konfliktusteremtő fél, Bánk a pozitív, aki a konfliktus megszüntetéséért küzd; tetőpont: Gertrudis meggyilkolása; Bánk tragikuma összetett; bármelyik lehetőséget választja, sorsa értékvesztés pl. Melinda halála, önmaga értékeivel, elveivel való szembekerülés; nemzeti, történelmi dráma: az ország, a nemzet tragikuma Petur és Tiborc panasza; Bánk az egész magyar nemzetét: a nemesek és a nép érdekét is képviseli; középpontos dráma: Bánk az értékhierarchia csúcsán; Endre, a hatalmi hierarchia csúcsán álló személy: nincs jelen, de minden terv feltételezi a hozzá való viszonyulást; az éjszaka motívuma; a drámai nyelv többszólamúsága, stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. a mű térszerkezetének jellegzetességei

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Arany János: *Szondi két apródja*** alaphelyzet; három térbeli pont az 1-2. vsz.; két idősíks: Drégely romja–múlt, a nyájas hegyorom és a völgy–jelen; térbeli ellentétek: hegy/fent–völgy/lent, szimbolikus jelentései; 3.vsz. völgy; 4.vsz. feltekintő nézőpont: „ott”; zöld szín ismétlése, jelképesége; párhuzamos szerkesztésmód, az 5. vsz.-tól kezdve a hegyen játszódik a cselekmény: apródok–török követ párbeszéde/a tényleges párbeszéd hiánya, szimbolikus jelentése, a jelentől való elfordulás; többszólamúság: a páratlan versszakokban az apródok éneke, páros versszakban a török követ szövege, szaggatottság, meggyőzési kísérletek; tetőpont: a török követ is elismeri Szondi hősiességét, a két szólam egyesül; a hegy az emlékezés, múltidézés helye is, a küzdés színhelye, az apródok énekének helyszíne, értékek őrzője, erkölcsi fölény kifejezője, nyitott befejezés;

Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem* kétdimenziós világkép: földi és földöntúli helyszínek: 1. menny–pokol ellentéte: Isten és angyalok világa, a magyar nép bűnös életmódja, Isten döntése, a nemzet megbüntetése, Alecto fúria szerepe, álom, látomás, a török szultán csatába indulása; 2. Szigetvár és környéke: a várban a magyar sereg, várkapitány Zrínyi Miklós, a török tábor és sereg élén Szulimán; a várban keresztény értékrend, közös cél, harmonikus viszony vezér és katonái között, empátikus viszonyulás, a török sereg dorbézoló, mulatozó, erkölcstelen magatartása, a török szultán önös érdekei, saját dicsősége; a földi és földön túli világ szoros kapcsolata;

Katona József: *Bánk bán* öt szakaszra tagolódik: a klasszicista dráma-modell egy szakaszon belül értékesül: Előversengés 1. nap koraeste, palota: Ottó és Biberach párbeszéde, Gertrudis megjelenése: alap- és határhelyzet: Ottó vágya, gyorsan kell cselekednie; magánéleti szál; I. szakasz 1. nap este, a bál idején a palotában: magánéleti és közéleti szál, Bánk hazatérése, a titok mint probléma; a királyi palotában megkülönböztetés, magyarok háttérbe szorítása, az értékesül, aki behódol Gertrudisnak; II. szakasz 3 órával később, éjjel Petur bán háza: közéleti szál; III. szakasz hajnalban Melinda szobája: magánéleti szál; IV. szakasz 2. nap koraeste, naplemente Gertrudis szobája: közéleti és magánéleti szál; Mikhál, Melinda, Bánk vádbeszéde; a tetőpont; V. szakasz 3. nap délelőtt palota, nagyterem: II. Endre hazatérése, Bánk tragikuma; az éjszaka szimbolikus jelentése: a palota és az ország állapotára utaló, a tisztánlátás hiányát is jelző, stb.),

értékes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értékes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értékes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. a tragikus sorsú hős jellemábrázolása

5 pont

Értékes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. **Arany János: Szondi két apródja** a ballada hősei a várkapitány apródjai, a meg-nem-alkuvás, hűség jelképei; az apródok Szondi példáját követve helytállnak, szembeállnak, nem befolyásolhatóak; a költői hivatás példázatai; a tragikus bukás utáni túlélés erkölcsi, magatartásbeli értékei, jelképesesség; hatalomelv és szeretetelv, alkalmazkodás és belső szabadság, függetlenség megőrzése; Szondi György személye már a reformkori balladaírás gyakori témája volt, alakjához többnyire az önfeláldozás, a hősiesség, a hazaszeretet kapcsolódott; a várkapitány apródjai énekében, akik túlélőként választási helyzetbe kerülve példát keresnek pártfogójuk hősiességében, térszimbolika: a hegy – Szondi erkölcsi magasabbrendűsége, bátorsága, helytállása, megalkuvásra való képtelensége; a török követ által is elismert erkölcsi fölénye;

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem a főhős Zrínyi Miklós, valódi keresztény hadvezér, elsősorban Istenhez fordul segítségért, célja a kereszténység védelmezése, értékrendje: kereszténység, haza, nemzet; katonáival szembeni magatartása: empatikus, megértő, időt ad a gyászra, közeli bajtársaknak tekinti őket; jó hadvezér: előkészíti a csatát, a védekezést, jó katonai stratégiát állít fel, jó szónok: beszédet tart katonáinak, a feladat súlyának megfogalmazása, a legnagyobb emberáldozat kérése, Athleta Christi – Krisztus katonája: fő célja a kereszténység védelmezése a pogány pusztítással szemben; mártírkultusz: önfeláldozás, a halál vállalása a vallásos, keresztény értékek biztosításáért, tisztelet, elkötelezettség, mély hit;

Katona József: Bánk bán Bánk személyiségének meghatározó vonása az emberi teljességre való törekvés; léthelyzetének megértése: pl. belső monológ; kettős énjével való szembesülés: egyrészt királyhelyettes, felelősséggel tartozik a nemzet sorsa iránt, feladata a zsarnok hatalom eltávolítása, a magyar nemzet jólétének, a szabadság értékének biztosítása; másrészt magánember, Melinda hűséges, szerető férje, kötelessége védelmezni, erkölcsi tisztaságát, jóhíret óvni; karakterének legfőbb értékei: a Melinda iránti szerelem, a felelős hazaféltség, a királyhűség és a méltóság; közösség ügyeit képviselő, értékteremtő magatartás, a törvényes rend híve; Bánk szabadságfogalmában Melinda és a haza egyformán értékes; tragikus vétségek sorát követi el ellene, s nem tudja megmenteni; tragikuma: szerepkonfliktus, szándék és következmény ellentéte, rá kell döbbsennie, a törvényesség keretén belül lehetetlen a konfliktus megoldása; Gertrudis megölése által saját értékrendjével ellentétesen cselekedett: a nyilvánosság kizárásával és törvénytelenül; a dráma zárlatának jelentősége: II. Endre nem rendel el büntetést, Bánk léthelyzetének megértése, Bán büntetése az élet értelmének örök elvesztése, stb.),

értvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben értvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben értvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

d. értékrendek ütközése

5 pont

Értvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. **Arany János: Szondi két apródja** török–magyar értékkonfliktus: a török követ a hatalmi hierarchia képviselőjeként lép fel, a neki osztott szerepben tetszeleg, magatartását, cselekedeteit a tekintélytől, Alitól várható jutalom, illetve a büntetéstől való félelme határozza meg; ezzel szemben az apródok magatartása a szeretetből fakadó hűség; érték tudatuk meghatározója a tekintélyt képviselő személy értékeivel való belső azonosulás, elszánt ragaszkodás, ami egyszerre jelenti önazonosságukat és egy közösséghez való tartozásuk tudatát, felfogásuk alapja a hűség az önzetlen pártfogóhoz, a nevelőhöz, a példához, Szondi Györgyhez; tágabban a pogány érzékiséggel ellentétes egyszerű kereszténységhez és a magyar vitézi életformához, legáltalánosabban az önazonossághoz és szabadsághoz;

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem török–magyar vallási, értékrendbeli, erkölcsi konfliktus; pogány–keresztény ellentét, fegyveres harc; a barokk eposzban a török sorsa is Istentől, az ő akaratának értésétől vagy félreértésétől függ; kölcsönösen elismerik egymás bátorságát: pl. a török szultán véleménye a magyarokról: ha volna egység köztük, volna erejük; Zrínyi sem becsüli le ellenfelét, felkészül fogadására, az elbeszélő is Szulimánt hatalmasnak mutatja; a kisebb csatákban I. Arszlán, Mehmet elbizakodott, hiányzik belőlük az óvatosság, lebecsülik ellenfelüket, a szerencsében, seregük nagyságában, a fegyvereik erejében bíznak, s veszíteniük kell; nem lehet bízni a szavukban, hazugok; egyéni érdekek, hírnév, dicsőség mozgatja őket; indulataik által meghatározottak; a magyarság legfőbb erénye: hisznek Istenben, keresztények, bíznak Isten segítségével, legfőbb erkölcsi erejük: önfeláldozóak, vállalják a küzdelmet hazájukért, családjukért; közösségi célok irányítják tetteiket, okosság, a szerencsével szembeni sztoikus magatartás;

Katona József: *Bánk bán* több nemzet értékrendje jelenik meg: merániai/német – magyar értékkonfliktus: hatalmi visszaélés pl. a királyi palotában megkülönböztetés, magyarok háttérbe szorítása, az érvényesül, aki behódol Gertrudisnak; a nemesség méltatlanul megfosztott előjogaitól, az idegenek élvezik azokat, l. Petur panasza, éhezés, nyomor, jogfosztottság, pl. Tiborc panasza, háborús állapotok; bojóthi/spanyol–magyar azonos értékrend: szabadságszeretet pl. Mikhál, Melinda beszéde; a magyar nemzet fogalma, értékrendje is változó: Petur a nemesség érdekét nézi, Bánk felvilágosult, Katona reformkori nézeteit képviseli: nem csak a nemesek, hanem a parasztok jogaiért is küzd; a magyar nemesek egy része behódol a hatalomnak, másik része lázad, összeesküvést szít; általános emberi értékek ütközése: tisztességtelenség– tisztesség; hűtlenség–hűség; törvénytelenység–törvényesség; egyéni és közösségi érdekek viszonya, tragikus értékpusztulás, stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása *5 pont*,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek *részleges* betartása *4 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*, helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat *2 pont*,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra 1 pont*.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.